

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

A c t s t y k k e r

til

Odense Cathedralsskoles Historie.

Af Skolens Arkiv.

Et

Indbydelseskrift

til

den offentlige

E x a m e n

i

Odense Skole

den 9de September 1819 og følgende Dage

af

Mag. A. F. Mülertz,

Doctor philosophiæ og Overlærer,

nu ved den lærde Skole i Nyborg.

Christiani Schibye og Søn

O d e n s e,

Trykt hos S. Hempel,

Gier af Fyens Stifts Adresselontoir og Bogtrykkerie.

1819.

Et ihukomme hvad skeet er i Fædrelandet i fordums
age og med venlig Hu mindes Fortidens Indretninger
- ved hvilke vi vel nu kunne finde Noget at forandre,
en dog maae agte den Aand, som de skyldte deres Til-
erelse — ; det sømmer tilvisse Enhver, som elsker sit Fæ-
dreland. Høilig var det derfor at ønske, at vi havde
de vore offentlige Stiftelsers H i s t o r i e beskrevet, og saa-
des vare istand til ligesom med eet Blik at overskue
deres afværende Skjebne, deres forskjellige Beskaffenhed,
det Maal, vore Forfædre havde for Øie saavel ved
indrette som ved siden at vedligeholde og uddanne dem.
Langt vigtigt Lys vilde derved opgaae for os, meget
ældre og nyere Tidens Foranstaltninger rettere kunne
urderes, og Historiens Værd som den ypperligste Lære-
ester ogsaa her stadfæste sig.

Til de offentlige Indretninger, hvis Historie det saa-
des er værd at kjende, høre især de lærde Skoler,
søse Læreanstalter, hvor, efter Fædrenes Hensigt, Grund-
vidden skulde lægges til sand Videnskabelighed, og Ung-
domme dannes til som duelige Mænd at kunne tjene Stat

og Kirke. Paa forskjellig Maade og ad forskjellige Veje søgte Man i de forskjellige Tider at naae dette vigtige Maal. Tænkeren sammenligner og overveier, og søg at prøve Alt og beholde det Gode.

Paa en Tid, da en elsket Konges faderlige Regjering ogsaa forherliges ved Omhu for Videnskaberne, isaa meget er skeet og skeer for de lærde Skolers bedrindretning til Hensigtens Opnaaelse, at vor Konge da ved har tilintetgjort det Fortidens Udsagn: at de store Forbedringer i Underviisningsvæsenet især vare foretagne under Kongerne af Navnet Christian *); synes des særdeles Umagen værd at oplyse Skolernes Historie. Et fortjenstligt Arbejde af denne Slags er Hr. Rect. E. G. Taubers for 2 Aar siden udgivne Aarhus Skolehistorie **). Paa lige Maade at udarbejde Den skoles Historie har længe været mit Ønske og Forsæt, hvis Udførelse især den mangelfulde Tilstand, hvori Skolens Arkiv fra ældre Dage findes, har forsinket. Dog da det er at vente, at hvad Skolearkivet ei kan oplyse, tildels af andre Kilder vil kunne berigtiges, kan jeg haabe, engang at kunne lægge sidste Haand paa hvortil hertil alt er samlet.

---

*) Se vor fortjente Prof. Nyerups Skrift: Hist. skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider; 3die Bind's 1ste Halopart: Udførelse til en Historie om de latinske Skoler. Åh. 1804. p. 11.

**) E. G. Tauber, Hist. Scholæ cath. Arhusiensis. Åh. 1817. 8.

Som Forløber for et saadant Arbeide, udgiver jeg her nogle Actstykker af Skolens Arkiv, som kunne fortjene at læses in extenso, og til hvis særskilte Udgivelse jeg erfor troede denne Leilighed passende, saa meget mere, da de afgive Bidrag ikke alene til Odense Skoles Historie men til det lærde Skolevæsens i Almindelighed, og i alt Fald vilde have blevet meddelte som et Anhang til denne Skoles Historie, der nu og kan læses for sig selv. Hvor mange for Historien vigtige Bidrag Arkiverne frembyde, er Enhver bekendt; Skade, at de, der i Provindserne, ere i ældre Tider næsten bleven ødelagte og forstyrrede! At og Latinskolernes Arkiver indeholde mærkelige Stykker, der kunne fortjene særskilt Bekjendtgjørelse, har Hr. Etatsraad Engelstoft i Universitets- og Skole-Annalerne, som og Hr. Prof. Nissen i et udgivet Skoleprogram viist *). De her meddelte Actstykker haaber jeg, kunne bevise det samme. De findes her aftrykte i chronologisk Orden; Orthografien er beholdt uforandret. For den i Skolernes Historie ei aldeles Utvetylige vil deres Indhold ingen Forklaring behøve, hvorfor jeg ei heller har anseet det fornødent at tilføie Anmærkninger. Jeg skal derfor alene forudskikke nogle korte Bemærkninger.

I. (S. 1:25). Disse Leges scholasticæ for Odense Skole ere de, som i Prof. Myerups Skolehistorie omtales S. 47:50, hvor et kort Udtag af dem er

---

*) N. L. Nissen, Memorabilia ad res scholasticas et sch. hagniensis e tabulario Scholæ transcripta. Havnæ 1813. 42.

meddelt. De 4 første Stykker, som have til Overskrift Quomodo Præceptores erga Discipulos suos alletos esse oporteat (her S. 1 ff.), Leges poenaru (S. 6), Appendix de iis, qui scholæ benefici gaudent (S. 11), og Paræneses et regulæ moru (S. 13) udgjøre en Lovsamling for sig, ældre end de Øvrige. De antages hos Myerup enf. St. at være Aaret 1578; men den lærde Hr. Forfatter har venstelig underrettet mig om, at han nu anseer det rimeligere, at de ere af Aaret 1572, hvilket synes bestykt ved Nagaards Descriptio Othiniaë pag. 32:33 Universitetsbibliothekets Exemplar. Det er høist sandsynligt, at dette af Hr. Prof. Myerup antagne Aarstal 1572 ogsaa er det rigtige; thi i dette Aar ligesom fornyede Odense Skole, da høisalig Kong Frederik den anden stiftede det saa kaldte Communitet i Odense til de fattige Skoledisciples Bispisning paa Klosteret*), og det er meget rimeligt, at de nye Skolelove paa den Tid udsiddels i den Anledning ere forfattede. Mag. Niels Jørgensen (Sadolins Eftermand) var den Tid Biskop i Sjen; og jeg formoder, at han er disse Skoleloves Forfatter; thi jeg finder i Næraa's f. Geistl. Historie blandt de af denne nidkjære og virksomme Biskop udstedte Monita synodalia, af hvilke nogle ogsaa angaae Skole

---

*) Hofmans Fundatser V. Pontoppidans Annales III Den sjenste Geistligheds Historie ved Bloch og Næraa 1ste Hefte, S. 32, 157.

discipline, Udskilligt befalet dels med samme Ord dels
 f samme Indhold, som det her Forekrevne *). Nøi-
 gtigere kan Varet, da disse Skolelove ere givne, ikke
 estemmes; thi Originalexemplaret findes her ikke og er
 ventelig ikke mere til, Skolearkivets Afsskrift har intet
 Karstal, og den Afsskrift, Hr. Prof. Myerup fra Revi-
 sor Andersen havde tillaans og benyttede, og som med
 den Andersenske Manuscriptsamling nu er i Christiania,
 frembyder intet sikkert Bevis for Karstallet. — Det femte
 Stykke Leges mensales (S. 20) er ventelig, som
 Overkriften siger, af 1588. Det sidste Stykke De Con-
 rectore (S. 23.) har Hr. Prof. Myerup ikke kjendt;
 det maa og være endel yngre; thi først under Kong
 Christian den 4de, 1617 **), blev Conrectoratet ind-
 ført ved Odense Skole. Det er ellers næsten ligelydende

---

*) Se hos Næraa S. 25 og 35: »honestarum mulierum
 peplum attingere aut ipsarum capita veneranda histrio-
 nica denudare“ sammenl. med det ligelydende Sted i
 disse Leges, her S. 6; saa og Forskrifterne om
 Skole-Degnenes Forhold ved Gjæstebud og Bryllupper,
 Næraa S. 46, mon. 21 og 6, sammenl. med disse
 Leges S. 11, 18. Om Disciplenes Klædedragt
 befales (Næraa S. 47) saaledes: »Alle Skoles-Discip-
 ler, som har eller vil oppebære Gaver af Skolen,
 skal gaae anstændig klædte: Kappen maa naae ned
 for Knæene, Kraven derpaa maa kun være 3 eller
 høit 4 Fingre bred, Kjolen af samme Længde, med
 snevre Ermer, Skabusen være passende til Hovedet
 uden bredt Slag. I Beenklæderne maa alene være
 een engelsk Alen.“ Hermed sammenl. Leges S. 18.

***) Næraa p. 93.

med den Instrux for Conrector i Aarhus, som findes hos Tauber S. 63 og der antages at være af 1671. — Samtlige disse 6 Stykker, som udgjøre den fuldstændige Samling af de gamle Skolelove, og nu her ere ordret aftrykte ere blevne os opbevarede af Skolens i sin Tid fortjente Rector Elias Maur *) og indførte i en Skole-Protocoll der er den ældste, som nu findes i Arkivet. **) Den indrettet 1684, da Maur blev Prorector, og af Byens daværende Biskop Thomas Kingo authoriseret med følgende Ord, som findes paa den første Side:

Odense Scholis Protocol, Wdi hvilken for den Alphabettit findes 141 blade, hvorudi skal indføres alle Scholens Beneficia, som Vice-Rectori ***) bli

*) E. Maur blev Hører ved Odense Skole 1674, Conrector 1680, Prorector 1684, og Rector Schol 1688; nedlagde dette Embede 1694; videinfra; cf Luja Stat. hon. erect. Gymnas. oth., Havn. 1725 4, p. 58-59. 56. Worms lærde Ler. II. S. 110.

**) At der maa have været i det mindste een ældre kan sees af adskillige Steder, hvor den paaberaades

***) Det er E. Maur. Skolens daværende Rector Ni Haels levede endnu da, og døde først 4 Aar efter. — Protocollen indeholder iøvrigt Regnskab for Skole-Beneficierne, deres Uddeling og Anvendelse, og gaar til Aaret 1720. Hist og her træffer man i disse Regnskaber paa adskillige mærkelige Ting; saaledes skriver Maur fol. 8 ved Aaret 1688 „Nesten af Kornene nemlig Hauren sc. 17 Eder. er efter Hans Høiærværdigheds Samtykke anvendt ubi Penge og solt Wognmænd 6 Skilling Skleppen, der det ellers ichu

ver betroet enten til Lærerne eller Disciplerne at udbytte, som rigtig under deris hænder ved dag og Datum skal indføres og bevidnis, paa det at her efter bedre rigtighed, end hid indtil skeed er, dervaa Land haves, saa vel de nu værende som Efterkommere til vis Underretning. Odense Bispegaard den 11 Febr. Anno 1684. T. Kingo.

Paa de Blade, som udgjøre Alfabetet, har Naur indført disse Leges. Dervaa følge Usskrifter af nogle Fundatser, og endel Optegnelser, Skolens Rettigheder og Indkomster, Legater, Lærernes Løn m. m. vedkommende. Efter alt dette har han skrevet saaledes:

Paa dett disse Blade udj Protocolen icke skal staa ledige og orkesløse, da er dette forskrefne, till Efterkommernis nogenledis underretning og opliufning, med siid samlet og sammenskrevet, af Elia Naur, som kom til Skolen Aar 1674 den 9 Mai og resignerede Aar 1694 d: 9 Mai.

Disse Skolelove afgive iøvrigt et vigtigt Bidrag til at

---

fosted over aldt 4 s.^o — Et andet Sted skriver han: „Anno 1688 d. 19 Marts uddelede jeg iblandt fattige Børn 10 Eldr. aff mine egne Penge, efterat jeg alene udj Syv ganske Mønder baade Rectoratet og Con-Rectoratet hafde opvartet.“ — Det er ellers denne Protocol, som citeres i Hofmans Fundatser V, Side 70 under Navn af den gamle Skolebog.

lære at kjende Skolernes Tilstand paa den Tid. En agtværdig Omhu for Gudsfrugt og Sædelighed frembyder umistjendelig af dem. Paa den anden Side vise de Lædernes Raahed hos mange af den Tids Skoledisciplin Raahed, som den strenge Skoletugt ikke ganske har kunnet betvinge, maaskee endog i visse Maader har næret. Det er interessant og lærerigt at sammenligne disse Skolelove med andre Skolers, f. Ex. i Myerups Skolehistorie S. 17:18. 21:22. 59:62. Taubers Arch. Sk. Hist. S. 85, og især de S. 95 indførte Leges et statu scholæ Arhusinæ af 1733.

II. (S. 26). Dette Christian den 4des Brev er ligesom indført i den foromtalte Protocol; haves ogsaa i særskilt Afskrift. Det er næsten ordlydende med Kong Frederik den 2dens Brev om Ribe Skoles Frihed, som findes i Tarpagers Ripæ cimbricæ pag. 504:5 og Myerups Skolehistorie S. 55. Det er bekjendt, at lærde Skoler have fra gammel Tid havt den Rettighed at sammens Disciple kunde, naar Forbrydelser vare begaaede, som ellers vilde medføre Straf efter de borgerlige Love, affone dem ved alene at lide Straf i Skole (se og her S. 9.), og vare derfor ordentligvis fritagne for Domstolenes Tiltale, saa længe de gik i Skolen; en Rettighed, som iøvrigt nu maa ansees for at være ophævet da Skoleforordningen af 1775 og senere Anordninger for de lærde Skoler, som ophæve de ældre Lovbestemmelser for Skolevæsenet, ikke omtale samme. — Exem

er paa, at denne Kættighed hævdedes Skolerne, kan
 an finde hos Myerup S. 63, Tauber p. 126, Næraa
 . 97 o. fl. St.

III. (S. 27.) Dette Stykke findes ogsaa i forom-
 eldte gamle Skolebog, Side 36.

IV. (S. 28.) Disse Metæ scholasticæ, stadfæstede
 af Biskop Lodbergs egenhændige Underskrift, haves i
 Original. Undervisningen i de lærde Sko-
 ler stod i de Tider under Stiftets Biskops Tilsyn og Be-
 yrelse, som derfor gav de specielle Forskrifter overens-
 emmende med de almindelige Anordninger; hvilket nu
 er anderledes efter Forordn. af 7 Nov. 1809 § 11. —
 Det er værd at sammenligne disse Metæ scholasticæ
 med de forskjellige Skoleforordninger, saavel som ældre
 specielle Bestemmelser, f. Ex. Næraa S. 95. 118.
 Myerup p. 14; 16. 28. 89; 92.

V. (S. 32 ff.) Instrux angaaende Disciplenes For-
 hold paa Klosteret. Fortjener at sammenlignes med Leges-
 menfales S. 20.

VI. (S. 35.) Er et Brev fra Biskop Lodberg.
 Dets Anledning viser Indholdet. Det er ældre end den
 foregaaende Instrux og skulde altsaa efter Tidsfølgen have
 gaaet førend hin, men ved Trykningen er Ordenen forverlet.
 — Om Lodbergs øvrige Virksomhed som Biskop kan sees
 Næraa S. 209.

VII. (S. 37/40.) Er et Brev fra Byens Magistrat
 til Skolens daværende Rector, den berømte Ancher sen.
 Om end de her paaberaabte Vidner ikke kunne anses

for i Alt at være paalidelige, saa seer man dog af dette Brev, hvilke Uordener den Skik at holde Bøn i Kirken de Søndage førte med sig. Den affskaffedes dog i Odense først 1783; se Fogemans Rescriptsamling 6 Dels 2det Bind S. 548. Nyerup l. c. S. 273.

VIII. Som Anhang har jeg tilføiet en gammel Lectionstabel for Skolens øverste eller Mester: Lecti der findes i Skolearkivet uden noget Aarstal. Det er en af de Tabeller, som 1656 forfattedes til Brug i alle Skoler, og hvorom kan sees Nyerup S. 123; 30 Næraa 117; 19; dog maa denne være noget yngre. Over- og Underskrift, Rubrikkerne, Dagene og Timerne ere trykte, men hvad der findes i hver Rubrik er skrevet. Det var nemlig overladt til vedkomne Biskop og Rector i Undervisningens Fordeling paa Timerne i rette sig efter ethvert Steds Leilighed (Nyerup S. 129). Undervisningstimerne ere de samme som allerede i Kiøbenhavn foreskrevs (Nyerup S. 9). —

I.

• • •

L E G E S ,

secundum quas sese gerant

LUDI MAGISTER ET HYPODIDASCALI

Scholæ Otheniensis,

prout Deo et suis majoribus respondere velint.

Quomodo Præceptores erga Discipulos suos affectos esse oporteat.

Quum citra controversium sit, fideles quosque animorum Præceptores in munus et officium Parentum naturalium succedere, eorumque industriam circa Scholasticam Juventutem cum fructu et dextre erudiendam, impensò quodam studiò, esse imitari; decet ergo, ut in primis et ante omnia paternum erga discipulos suæ fidei commissos affectum vere imitant Scholæ nostræ Rectores, cumque bonis literis et moribus præcepta pietatis summâ, quâ possunt, fidelitate perpetuo coniungant, piæque de Deo cogitationes animis eorum fideliter inserant. Hæc nempe duo, paternus amor scilicet et pietatis studium ita sese in Juventutis vera educatione mutuo respiciunt, ut alterum sine altero neutiquam diu queat consistere.

Proximum est, ut Discipulorum ingenia et mores ita diligenter observent, ut non modo eorum ingenia honorabiliter cultiora reddantur, verum etiam illorum mores, a tota omnem humanitatem probe compositi, Deo ac piis omnibus quam maxime semper approbari possint.

Deinde, ut in castigando modum teneant, ne vel lenitate nimia petulantium ingenia peiora reddant, vel liberalium mentes immoderata quadam austeritate a studiorum proposito incauti absterreant; modus siquidem in omnibus rebus optimus.

Postremo summo opere etiam cavendum est, ne Praeceptores pravis exemplis vel inconsiderantia aliqua huius Scholasticae Iuventuti scandalum objiciant, unde illorum vel ingenia vel mores quoquo modo corrumpi possint, cogitantes sedulo illud Christi: *Vae illi, qui σκανδαλισθη εν τω̃ν μικρων τυχτων των πιστευοντων εις εμε, συμφερει αυτω̃ν ενια κρημασθη̃ μυλος ονικος επι τον τραχηλον αυτου, κακταποντιδω̃ εν τη πελαγω̃ι της θαλασσης.*

Quapropter in primis et ante omnia Supremum Scholasticæ nostræ Rectorem, (ut cui primaria huius Scholasticæ Iuventutis cura est commissa), hortamur sedulo, ut Seminarium hoc Ecclesiae Filii Dei paterno affectu et quacumque poterit fidelitate in pietatis bonarumque artium studio ac honestatis officiis diligenter instituat, regat, et promoveat. Insuper Discipulorum mores et conversationem ita semper justa disciplina prudenter observet, ut modis omnibus semotò scandalò, quaeratur gloria Dei huiusque Scholastici gregis utilitas, salus, et conservatio.

Cogitent insuper Conrectores sive Hypodidascales nostræ haud minimam laborum ac molestiarum partem in Iuventutis honesta educatione et informatione sibi relictam esse.

Quocirca ipsos quoque fideliter monemus, ut se quiete in literaria hac Palaestra vigilem præbeat et fidem carandis illis omnibus, quæ suum concernunt officium, æque ad Iuventutis nostræ profectum facere videntur, ut omnia recte in Schola, in Templo, et ubique gerantur.

Primum itaque omnium diligens habeatur horarum et electionum ratio, ne per incuriam sive negligentiam Prætorum in dies et horas animi discentium, maximo cum didicorum dispendio, misere defraudentur. Quare Ludimagister omnium primus horas prælectionum juxta prius statum ordinem observabit quam diligentissime, quo licet tardius suos Collegas tardius ingredientiæ admonere queat, sed statim audito horæ signo, quilibet in sua classe comere tenetur, sub multa pecuniaria inter ipsos constituta. Si quispiam Hypodidascalorum legitima occupatione solâ abesse cogatur, significabit Ludimoderatori suæ abesse causam, ut proximum Collegam substituat, qui suo nomine doceat. Sin autem per negligentiam, vel ebrietate vel alia inhonesta occupatione detentus, abfuerit, de pueris eius fideli curæ commissis conquerendi occasio erit, nec speretur, post justam admonitionem, emendatio. Exclusionis poenam sustinebit. Præter labores et exercitia, bonæ fide curanda, unde pueri promoveri possunt, nihil prorsus in schola instituire vel facere præsumunt hypodidascali, nisi conscio approbante Ludimagistrò.

Quemadmodum enim Rectori Scholæ, ut superiori, rebus honestis et licitis debetur ubique ab Hypodidascalis reverentia et obedientia, ita vicissim eorum auctoritatem eodem modo haud gravatim tueatur et promoveat bonus Ludimagister cum nemo non, qui ratione regitur, in id ipsum facilis et promptus esse debeat. Verum ignavis et præfractis regiam præsumimus, qui nulla honesti et virtutis cogitatione per-

moventur; huiusmodi enim, si forte ad gubernationem coetus scholastici admissi fuerint, cognitâ semel atque iterum ipsorum rebellione et inobedientia, iudicio Superintendentis, loco amovendi erunt.

Admonitionem itaque Rectoris Scholæ candidè expiant Hypodidascali, emendationem haud gravatim promittentes, modo severiorem Episcopi vel Præpositi correctionem noluerint sustinere.

Constituat Ludimoderator Hypodidascalis multatam quandam pecuniariam tolerabilem, in pœnam neglecti officii alteriusve inconvenientis facti, quod Scholæ officium concernit, quæ pecunia in ipsorum communem usum semel tempore conferenda est.

Singuli Hypodidascali suam septimanam in templo Cantu diebus Dominicis ad horam 12, et diebus precationum observent. Ab hac lege exemptus erit Ludimagister, qui curam alioqui totius Scholæ gerit.

Quilibet Hypodidascalorum suos pueros in eadem parochia cuius ipse Diaconus est, hospitantes, tenetur, quoties oportuerit, e Schola in templum, ac rursus a templo in Scholam, decenti ordine per plateas sine tumultu deducere, eorumque mores inter eundem ac redeundum ubique diligenter observare.

Ludimoderator quoque per vices nunc Ecclesiam hanc nunc aliam subinde visitare tenetur, quo rectius omnia, tam quæ ad Cantus dispositionem quam ad discipulorum mores ibidem formandos faciunt, ipsemet inspicere atque pro autoritate queat corrigere. Autoritatem et jurisdictionem conferendi Scholæ nostræ beneficia dignis et idoneis personis certas ob causas Ludimagistro concessimus, accedente tamen Præpositi approbatione (in absentia Episcopi modo hac sua autoritate non fuerit abusus.

Ludimagister singulis semestribus reddet Præpositionem acceptæ et distributæ Cerevisiæ pro funeribus vel cuniarum, quibus hæredes cerevisiam plerumque redimere solent, quo facilius æmulatorum obsequia et calumniosas aspersiones vitare possit, ne Schola nostra, in cuius sublimium hæc pecunia colligitur, sua portione defraudetur.

Pecunia, quam ostiatim colligunt Scholastici, in festis Martini et Natalitiis sub justam inter ipsos, Ludimagistrum, Hypodidascalos distributionem cadat, hac servata proportionem, ut primum universa summa in tres æquales partes dividatur, quarum duæ partes inter Scholasticos distribuuntur, habitâ personarum ratione, ut hactenus scriptum est: residua pars Ludimagistro et Hypodidascalis pro parte cedat, ubi, observata priori divisione, una tertia Ludimagistro detur, reliquis duabus in sortem Hypodidascalorum cadentibus.

Caveant omnes, qui iuveni gubernandæ præfecti sunt, quando fuerint invitati ad nuptias, ne, posteaquam Sponsam Thalamum juxta consuetudinem honeste deduxerint, inter convivias remaneant, quin domum potius sese honeste conserant, ne ulterius commerando nocturnis potatoribus se addant fimiles et nimis ingurgitationi sede tradentes, honestatis omnes limites scelerate transgrediantur. Absit importuna et omnino nociva familiaritas, quam aliquis Doctorum in hac Schola, vel cum Collegis suis vel Scholasticis, propter potandi consuetudinem aliave illicita commercia, sibi conciliare velit: hæc enim cum æqualibus contracta exemplo lædit, et cum inferioribus paulatim docentis auctoritatem dimittit, aut etiam tollit. Quemadmodum enim honesta familiaritas nusquam non laudanda est: importuna familiaritas scandalo occasionem præbet, et iniuria ubique contemptum parit.

Insuper et choreas ad tympanorum saltum composi ducere : item pepla honestarum mulierum sive puellar coronulas attingere, aut earum capita veneranda histrino more denudare, nulla ipsis ratione permittatur. Eten morum Rectores decet gravitas et constantia, siquid levitate morumque dissolutione illis nihil unquam incon nientius.

Si quidquam reprehensione dignum designaverint Scholæ nostræ Hypodidascali, quod cum honestate ac decore personæ vel officii eorum pugnare convincitur, respond bunt Præceptori et Præposito. Ludimagist vero censuræ Episcopi sui stabit, nisi enorme a quid (quod Deus avertat) commiserit : hoc enim gener Consistorio dijudicandum relinquetur. Quocirca suam v cationem ita doctrina et moribus ubique exornabit pro Deo opt. max. omnia intuenti respondere, et conscie tiam suam immaculatam conservare velit.

Leges poenarum,

quas servabunt posthac Scholæ nostræ Rectores quoties in delinquentes discipulos animadvertendum erit, ne justæ disciplinæ modum pro subiti quandoque affectibus excedant.

Recte invehitur in nimium plagosos Præceptores ip Quintilianus, modum præscribens disciplinæ optimam quam rationem teneræ ætalis haberi jubet, quos aliter tra tandos censet, quam eos, qui feroces sunt et duri; na Præceptorum nimia sævitia plerumque perniciosa es Quare limitandam esse huiusmodi disciplinam Scholasticar

eræ pretium duximus, ne delicti modum excedat. Non enim subitis affectibus privatove odio, sed pro delicti ratione sontes animadvertendum est, ut recto monet Poeta:

parcere subjectis et debellare superbos.

Ius igitur castigandi per totam Scholam penes Ludimagistrum erit, penes Hypodidascalos tantummodo in cuius-e propria classe, nisi inter duodecimam et primam, i Scholasticos indiscriminatim omnes (præter Ludimagistri) Scholam sero ingredientes, puniat præsens Hypodascalus, qui eadem horâ Musicam curat. Item jus erit ivis Hypodidascalo in aliorum absentia, tumultuantes sub sua ælectione in reliquis clasibus (Ludimagistri, ut diximus cepta) pro autoritate compescere, ut debitus honor et edientia infimis pariter ac summis in hac Schola docentibus que ab omnibus discipulis merito habeatur.

Hic rursus Rectorem Scholæ monemus serio, ne la ratione in petulantiam et contemptum discipulorum suæ assis erga Hypodidascalos conniveat, sed horum ius et toritatem ubique ut propriam modis omnibus propagare, eri atque defendere contendat. In privatis discipulorum ac-sationes et delicta (præter enormia) animadvertat quisque ypodidascalus in sua classe. Enormia vero vel ad Ludimagistrum deferantur vel eius decreto ab ipsis etiam Hy-didascalis puniantur.

Variant plerumque, pro ratione delicti, etiam delin-entium poenæ et castigationes, inter quæ supremum te-sent gradum proscriptio et flagellatio: hæc enim dociles-e quibus bene sperandum est, corrigit et emendat, illa ero insanabiles, veluti fucos ab alveariis, tandem late-licit atque proturbat. Omne igitur delictum flagellatione pu-ndendum certas ob causas sub disciplina Ludimagistri cadat.

Hæc discipulina vicesimam virgæ plagam (etiam in maxima notoria flagitia animadvertendo) nunquam excedat. Eni vero satis plagarum, ubi speratur emendatio, ubi vix spes nulla comparuerit, vix mille sufficiant.

Huiusmodi castigatione animadvertatur in sceleratos queque discipulos et nebulones, scortatores, ebriosos, nec vagos percussores, et clancularios fares, quorum facti nondum civili Magistratui innotuit. Item in discipulos, qui non rogatâ a Præceptoribus veniâ neque monstratâ justâ sententiâ causâ, publicis sacris, theologia lectione, Scholâ, octiduum integrum et ultra, abesse non verentur (hos enim discipulos vocitavit consuetudo Scholæ), maxime vero omnium in divini nominis blasphematores, atque Præceptorum suorum nec non Magistratus utriusque contemptores, denique in legum atque statutorum Scholæ nostræ violatores. Hi ex æquo omnes, nulla prorsus habita personarum sive conditionum ratione, in præscriptæ disciplinæ animadversionem, pro magnitudine delicti, meriti incurrant, ac postea in gratiam recipiantur, modo emendationem serio promiserint; sin minus publica Rectoris censura proscribantur, a Magistratu civili latius puniendi.

Cum aliquoties etiam contingere solet, ut inhonesti Scholasticorum cætu huiusmodi reperiantur (proli dolo Sathanæ organa et ministri scelerum, qui excusso omni fremitu salutari disciplinæ liberrime in quævis flagitia iis longe per ora, pro sua libidine feruntur, omnemque exuentes pudorem, aperto scandalo per homicidia, adulteria, puellarum deflorationem ac honestarum plerumque viduarum oppressionem, per furta insuper manifesta, hanc utcunque bene institutam Rempublicam contaminare foedissime, ac dentibus æmulorum Scholastici ordinis quamplurimos insontes honestos discipulos misere tacerandos objiciunt: tales pro

cto tamque deploratæ sortis Scholasticos, sine gravi iudicio et consensu utriusque Magistratus, sub Scholæ nostræ honestissima disciplina nequaquam facile duximus esse recipiendos: sed ut oves morbidas longe ab hoc ovili exclusione potius sejungendos, quam paucorum scabiæ grex universus ex insperato tandem inficiatur; cum interim eorum lapsus, qui ex humana fragilitate, impostura Sathanæ, vel malotiam sodalitio ad tale quippiam (quod Deus avertat) designandum unquam fuerint perducti, sub Scholarum veteri et ubique percepta immunitate et disciplina æquiori jure tegi possint atque expiari, accedente tamen civili Magistratus approbatione, habitoque respectu personæ et ingenii eorum, iuxta reliquas facti circumstantias, præsertim quorum vitæ integritas ac morum honestas antea bonis viris quam maxime commendata fuerat atque perspecta.

Grandiores natu pro absentia unius aut alterius diei, nudatis humeris, tres virgæ ictus ferant; reliqui vero detectis natibus pro more puniendi sunt.

Pari punitione in aliâ quoque discipulorum errata et delicta (modo enormia non fuerint) animadvertendum est, habitâ ætatis, virium, atque ingenii eorum ratione, quid possint ferre et quid ferre recusent.

Quare diligenter attendat prudens Præceptor (ut antea monuimus), ne talis castigatio modum excedat, vel parti alicui corporis aut membro, quod vel natura tegit vel charitas ipsa a verberibus defendit, damnum sive nocumentum aliquod inconsideranter inferat, præsertim cum huiusmodi disciplina, alioqui summè necessaria, non in bonæ indolis et naturæ destructionem, sed in salutem magis et conservationem honestatis ac morum juventutis Scholasticæ, pio atque paterno affectu, a

Deo et Maioribus nostris naturaliter ordinata est, certisq; prudenter sancita legibus.

Usus ferulæ in clasibus præsertim Hypodidascalorum (in ordinatione Regia cautum est) sit interdictus, nisi for contumax aut rebellis aliquis nebulo suo hypodidascalo insurgere audeat, ibi, ut licito ferulæ medio, idem cohibere debet, ne aliàs id ipsum præstare præsumat. Reliqua discipulorum delicta, modo levia fuerint et communia, levis etiam disciplina, juxta Scholæ consuetudinem, unicâ ferulæ aut virgæ plagâ sunt expianda.

Constituantur etiam duo notarii, in singulis templis qui absentes et tumultuantes observent; hos postero die producent sub horam decimam, ut ab ipso Ludimagistro, more solito, castigenter. Sin autem dicti notarii tumultus aut strepitum alicuius discipuli, cuiuscunque fuerit conditionis, conniverint, (ut sæpe fit), vel ipsi huiusmodi confusionis causam dederint, convicti a Ludimagistro duplici poena sunt affligendi.

Sint prætera Coricæi ubique Schola et Templis et plateis, ut eos notent, qui vernacula lingua utuntur, sive tumultum excitant: iis dabitur aliquid ex pecunia pauperum, ut eo sint diligentiores. Si discipulorum quispiam opprobrium commeritam suam Præceptorem coram Parentibus vel amicis accusaverit, eumque reddiderit odiosum, prima vice suscipiatur in gratiam, modo poenitentia ductus causam apud partem offensam in integrum restituerit. Verum secundo vapulabit duplo: at tertia vice poenam proscriptionis veluti seditiosus et turbator scholasticæ Reipublicæ merito sustinebit.

Tabula habita modalis, omni die Saturni ante prandium, sub horam decimam, priusquam dimittatur Schola,

ara voce recensebitur. Bis singulis diebus sub decimam quintam ad Ludimagistrum producentur annulatores ultimi, justa ob delictum plaga affiendi.

Appendix

de Iis, qui Scholæ beneficiis gaudent.

1. Cum plurimi sint beneficiorum Scholæ nostræ competitorum, adeo importuni etiam, ut per varios Intercessores sæpius non vereantur esse eis molesti, quibus potestas distribuendi hæc beneficia concessa est: publico autem est decreto, ne quispiam posthac ad ullum Scholæ beneficium admittatur, nisi quem antea beneficiorum ordo legitimus et successio tetigerit. Hic ordo a classe Ludimagistri ad secundam quartæ classis decuriam inclusive tantummodo pertingat, nisi urgente necessitate, ubi persona alicuius singularis ingenii, Parentum vel fortunæ ratio ad aliam constitutionis huius dispensationem aliquando coegerit.

2. Qui parochias extra civitatem habent, finitis sacris, eadem vesperâ redire tenentur: sin excusationem pertexerint reddant Ludimagistrum de justa occupatione certorem, schedulâ a Pastore loci impetratâ, modo poenam pro ratione temporis ac moræ subire noluerint.

3. Si eorum quisquam, qui Scholæ beneficio sunt ornati, hisce legibus et statutis nostris non paruerit, sive in contrarium (ut est quorundam effrenis petulentia) quicquam designaverit, ei primus error, juxta delicti modum, poena superius posita, expiabitur: secundus ipsam a beneficio

excludet; at error tertius, ubi non speratur emendatio proscriptiois flagellum certo certius experietur.

4. Præficietur itaque singulis horum ordinibus Notari aliquis sive generalis deputator, qui reliquorum acta mores diligenter attendat, errata emendet, atque, ubi opus fuerit, querelas eorum justas ac necessarias ad Præpositum vel Ludimagistrum lubens deferat, subinde etiam contumaces et refractarios, quos ipse in ordinem redigere non potest palam proclamabit, ut convicti poena tandem commeri afficiantur. Sin autem Deputator prænominatus suo non fuerit legitime functus officio, vel in alicuius etiam sceleris et delictum pro suæ affectu conniverit, neque, quod justum, fecerit, deponetur ipsa primum, ut indignus, a officio: insuper et beneficio, quod tenet, juste privabitur.

5. Conclufum est quoque ex consensu publico Magistratus, certas ob causas, ut qui bona venia hinc, Scholâ relicta, vel ad Academies vel alio sese conferre decreverint infra octo vel ad summum quatuordecim dierum spatium urbe discedant ac iter institutum libere capessant. Verum si quisquam ex contumacia præfixum terminum sine honesta ac legitima excusatione excesserit, atque ulterius hinc moram faciendo tam sibi quam aliis fuerit molestus in Scholam rursus pertrahatur, insuper sui Præceptoris testimonio spoliatur, tandem, Magistratus decreto, urbe etiam, si opus fuerit, excludatur.

Pari autoritate et jure in circumforaneos illos scurras et ardeliones est conclamatum, qui relictis aliis Scholis, nulli honesto muniti testimonio, hac conflunt, ut sese liberius Scholæ nostræ immunitatibus tueantur, in omnem interim nequitiam paratissimi complures secum alios in eandem sæpè perniciem trahentes. Hos serio admonemus, ut se ve

be subducant vel suæ apud nos moræ causam reddant, vel
am Scholæ nostræ, si placet, dent nomen, modò ordi-
tam a Magistratu poenam effugere velint.

Sequuntur postremo

*Quædam Paræneses et Regulæ Morum, se-
cundum quas vitæ mores et universam conversati-
onem ubique instituant literarum honestatis atque
pietatis studiosi Scholastici, quo feliciorum succes-
sum habeant ipsorum conatus et studia in gloriam
Dei atque eorum propriam salutem et commodum.*

1. Cum Regnum Dei ante omnia primum sit quæren-
um, eiusque iustitia, hoc ita iubente Domino, quo fa-
lius vitæ præsentis necessaria nobis adjiciantur; quæ sen-
tentia satis admonet, nihil prorsus in vita hominis feliciter
constitui aut perfici posse, sine gratia præsidioque divino;
hoc circa hortamur sedulo atque monemus, ut inter alia officia
prima sese Pietati debere semper cogitent studiosi Scholastici.
Primum quidem actis gratiis Deo Patri nostro cle-
mentissimo per Christum pro universis ac innumeris in se
et omnes homines beneficiis, sine intermissione per eundem
Iesum Christum precabuntur, ut porro sibi et aliis omnibus
conferatur omnia, quibus opus est, et ad hanc vitam feliciter
et bene transigendam, et ad æternam consequendam,
atque divini nominis gloriam ornandam et illustrandam. Est
et Deus Pater noster speciatim orandus per Christum, ut
ipse literarum bonarum, morum ac Pietatis studium in animo
discipulorum excuset, alat, provehat: utque ad gloriam sui
nominis et nostram aliorumque hominum utilitatem ac sa-

Intem, studia, et actiones nostras omnes feliciter dirigere promovere, atque defendere dignetur.

2. Omnes etiam serio monemus, ne quis per nomen Dei temere aut falso juret, vel ad execrationes abominandas ac diabolicas venerandum hoc nomen impie usurpet: nec Sathanae vocandi malitiam aut aliud quodcumque malum cuiquam imprecetur vel quoquo tandem modo maledicat.

3. Volumus quoque pro temporis ratione, nunc Scholasticos omnes, nunc vero ad hoc solum destinatos, e ludiliterario in Templum pariter et ordine se tacitos conferre in Templo non confabulari, non de loco pugnare, non Praeceptorum sedes, sive adint, sive absint, occupare; sed Cantorem, aut alium, qui choro moderando praest, diligenter auscultare, praecipientem et adjuvare, nec incipientem praevertere, nec desinentem in longum producta voce aequare.

4. Volumus item quemque, cum verbi Dei minister cantat, continenter tacere: ad auditum nomen Jesu sive sanctae Trinitatis utrumque genu flectere, cantantis verbi attendere, nec huc illucque spectare, aut obambulare, seculibros inspicere, maxime eos, in quibus canenda habentur, in templo, constituto tempore, mature adesse, nec ante finem sacri, nisi impetrata venia, certam ob causam, ququam discedere.

5. Mandamus insuper ac serio praecipimus, ut quae aetate et iudicio maturiori reliquos antecellunt, sedulo sacris concionibus constituto tempore interfint, ei ordinem textus et locorum communium diligenter observent, ac subinde selectiores sententias libris suis ad hoc aptatis vel etiam memoriae infigant: quarum rationem Praeceptoribus hoc postulantis suo tempore etiam sint reddituri. In absentes autem illo tempore, item ignorantibus

negligentes severe animadvertetur, quorum excusationem, gravissimam, haud facile admittant Præceptores.

6. Præterea opera imprimis danda est Scholasticis, qui humanitatis et Pietatis studio sunt addicti, ne mores a civili recepta hominum consuetudine abhorreant, sed modesti, graves, et probatis hominum moribus, inter quos viri, conformes. Jubemus itaque Scholasticos in universis omnibus et singulis, in locis quibuscunque publicis et privatis, sese quam modestissime gerere: omnem petulantiam morumque lasciviam penitus exuere: dicta obscœna et fabulationes minus pudicas vitare: vociferationes item contentiones, et rixas: ludos quoque inhonestos ac illicitos in plateis, cœmiteriis, et passim alibi (sub gravi poena) versus deponere, neminem contumelia afficere sive contumelioso nomine compellere, aut irridere, multo minus inquam dictis factive lacessere; potius gravitatem et reverentiam (quæ maxime decet honestos adolescentes) summo studio semper et ubique tueri.

7. Mandamus quoque omnibus Scholasticis, ut, pro suo officio, honorem deferant Magistratui, Verbi Dei Ministris, doctis et doctis viris, Præceptoribus suis, honestis civibus, gravibus viris, matronis ac puellis honestis; namque verbum Dei admonet, meretur quoque illorum virtus præstantia: denique morum publica honestas idem requirit.

8. Volumus etiam Scholasticos omnes, qui in hunc locum literarium veniunt, ut instituantur, nomen suum ad Rectorem Scholæ profiteri, ut is de profectu illorum in literis facto periculo, eos in classem et decuriam transferat, in quibus sibi accommodatas lectiones audiant.

9. Publico etiam decreto cautum est, ne quempianquam, qui commendatione indigent, in hac Scholâ suscipi-

piat Ludimagister instituendum, nisi antea Præceptoris, quem relinquit, aliorumve fide dignorum hominum probato testimonio singulariter sibi fuerit commendatus.

10. Ante horam auditam sese mature ad Scholam conferent Scholastici, ubi, toto eò, quò prælegitur, tempore diligenter auscultabunt, animumque ad id maxime, quod prælegitur, intendent, neque dicto aut facto Præceptoris prælegenti vel Commilitonibus unquam sint moles exactà demum horâ et signo domum abibunt.

11. Absentibus etiam Præceptoribus ante horam vel post auditam, nemo in Gymnasio per scamna discurret, nemo vociferabitur, alium irritabit, aut quoquo modo ledet: nemo præforibus Scholæ resistet, aut ibi obambulat, sed domo adveniens quisque recta in ludum ibi ubi tacitus sedebit, memoriter reddens imperatum sediscendi pensum, aut scribens, aut legens, aut repetens quiddam.

12. Non feret etiam impune quispiam, si ludat tempore, quo non est facta ludendi copia a Præceptoribus, et illo ipso tempore, ut latine colloquantur vel ludentes, etiam præcipimus, neque ludendo certent, proposita illa, præmii loco, pecunia victori, quemadmodum etiam chartarum aut tesserarum posthac uti lusu (sed pilis ipsis minime permittatur.

13. Pari quoque ratione omnia periculosorum ludorum sive certaminum genera ut concurrendi (veluti ab equitibus concertantibus fit) luctandi atque saltandi, serio prohibemus ac ne quis aestate piscandi, natandi, aut lavandi gratia fluvios profundos vel stagna intret: hyeme etiam ne quis in area glaciali cursitet, ne quem petulanter niveis globis petat.

14. Omnino interdiciamus etiam, immo constanter hibemus, ne quisquam discipulorum nostrorum familiaritatem et consuetudinem jungat, sive iis unquam conver-
 ir, qui Scholam nostram non frequentant, qui vel ex-
 sione sunt puniti vel alioqui mala gratia hinc discesse-
 it, nam tales pestiferis consiliis improbisque castigati-
 bus sæpe seducere solent quoscunque possunt alios, ne
 habeant sui similes complures.

15. Mandamus quoque, ne diversoria meritoria sive
 ublicas tabernas potandi gratiâ, et domicilia, in quibus
 itant puellæ, mulierculæ de pudicitia suspectæ, unquam
 ant ulli ex nostris Scholasticis, quacunque sint ætate
 : conditione, nam hinc multorum ac magnorum malorum
 pe existit occasio. Et sobrietas imprimis decet ac ne-
 saria est Studiosis Scholasticis, quia paulatim ex huius
 tutis contemptu et negligentia in alia gravissima mala et
 ia plerumque incidunt, ut (proh dolor) experientia et
 empla haud longe petita satis docent ac convincunt.

16. Prohibemus quoque, ne quis gladio, pugione, aut aliis
 mis munitus sit ullo tempore, aut ullo in loco, maxime
 icturmo tempore, in plateis obambulet cum heluonum so-
 ditis, nisi solam cum peregre proficiscatur.

17. Etenim communi utriusque Magistratus consensu
 ontra huiusmodi noctivagos, ardeliones, serio est con-
 usum, quocunque tandem in loco reperiantur per pla-
 as nocte intempesta discurrere sive domos suspectas et so-
 alitia interdicta occupare, ut per publicos civita-
 s vigiles primum præsententur ipsi Ludimoderatori,
 cholæ carcere includendi, ac postero die summo mane
 stentur Ludimagistro dignas daturi poenas, modo
 onestam excusationem et facti rationem reddere non potu-
 rint.

18. Nolumus etiam sumptus fieri inutiles in nimis exquisiti minimeque decentis cultus vestitu comparandum militibus et aliis eius generis merito relinquunt, dum interim honesto ac decenti vestitu ubique utantur Scholastici nostri, ne levitatem morum animique dissolutione hisce affecti cultus ineptis unquam declarent.

19. Ita est etiam quorundam adolescentium levitas morum et impudentia, ut, si ad nuptias aliquando vel alia honesta convivium fuerint invitati, nequaquam cogitent, quid ipsos deceat, quid non; verum omnem proutinuis modestiam exuentes, vel sese quibusdam adjungunt potatoribus vel saltantium agmina ingrediuntur, ac subinde petulanter turbant etiam, quo rixas atque contentiones excitant aliquando superiora conviviorum loca, illis minime concessa pro libitu conantur occupare, aut simile quippiam omne præter honestatem et decorum tentare præsumunt, haec verentes etiam piis monitoribus quandoque petulanter resistere: hos pro autoritate monemus, ne prædictorum quicquam posthac unquam committant, modo petulantiae suae et intemperantiae poenas declinare atque effigere cupiant.

20. Prohibemus quoque, immo prorsus e Schola tollimus omnes illicitos contractus emptionis, venditionis, mutationis, aut commodationis rerum, inter Scholasticos nisi consensu approbatores habeant ipsi suos Præceptores, quantumper enim noceat res huiusmodi literariae Reipublicae quotidianæ querele, accusationes, et creberrimæ inter discipulos contentiones satis manifesto docent atque convincunt.

21. Postremo fideliter ac paterne monemus, ut omnibus diebus ac singulis horis discipuli nostri, cuiuscunque ætatis sive conditionis fuerint, suum quam studiosissime faciant officium ubique in Schola, in Templo, in domibusque honestorum civium, apud quos hospitantur, et pas

alibi, quemadmodum probos atque honestos decet discipulos, æqualiter etiam omnibus Præceptoribus summis, mediis, et infimis (ut par est) obtemperare stuant, nec cuiusquam horum imperium et auctoritatem unam fastidire, aut aliqua ratione detrectare vel obicere æsumant.

22. Cæterum ne quis putet, nihil requiri amplius a Præceptoribus, quam præscriptarum legum officia præstet, cum certe multo plura sunt facienda, de quibus Præceptores coram discipulis sedulo suos discipulos habebunt admonitos; omnia enim iis legibus includi et exprimi nequaquam possunt. Præceptoribus omnibus quoque Præceptorum honestis accipiendis admonitionibus (quæ sunt veluti viva lex) non minus quam scriptis legibus et decretis nostris est parendum. Quapropter in illos, qui iis constitutionibus et decretis nostris, denique Præceptorum suorum sanis adhortationibus et monitis acquiescere noluerint, pro arbitrio suo et culpæ modo juxta præscriptarum legum præscriptam disciplinam severe Præceptores animadvertent; hoc enim ipsorum postulat officium, non minus quam diligenter instituere. Qui vero disciplina Præceptorum corrigi se non sustinuerint aut placide non possint (ut sunt quidam, quos frangas citius quam flectas) ii ex grege nostro Scholastico et ab hac sacratissima Republica literaria infami quadam proscriptione lassissime profligentur, ac tandem Magistratui civili pro merito puniendi relinquuntur.

LEGES MENSALES,
servandæ Eleemosyna Regia fruentibus
in Schola Othoniensi.

Anno 1588.

Scholastici Alumnique huius literarum Gymnasii cogitent præcipue, quare huc a parentibus sint missi, ut gaudeant Scholasticis privilegiis: pii, docti, et bene morati ad succedere redeant. Fieri id non potest, nisi Deo et piorum Præceptorum legibus pareant. Quare ad Deum ante omnium precibus ardentibus confugiant Scholastici, sacras conciones et prælectiones diligenter audiant et scribant, auditas verum ruminent et discant, ut Deum sibi faventem in studiis habeant. Legibus vero majorum subsint, ut ordinationi divinæ, ne Deo bellum moveant, sibi aliquando exitiosum futurum.

I. Principio itaque habeant præfectum designatum Ludi Rectore, qui leges custodiendas urgeat, et multam in eas delinquentium levat, tum errata Scholæ Rectori significet, nisi duplo velit, nolit mulctari. Et non frustra ipse suos labores faciat, ex pecuniaria multa ipsa cedat pars quinta. Pro reliquis quatuor coematur in Festo Natalitiorum Dni: papyrus, cuius duæ partes cedant æqualiter distribuendæ reliquis Commensalibus; tertia vero solis istis, qui figurativam exercent in Coenobio Musicam.

2. Nemo ebrius mensam accedat, sub mulcta foliorum duorum, aut denudatione vestium et plagarum trium.

3. Qui se absentarit a prandio vel coenasine Ludirectoris veniâ, aut excusatione justâ factâ per alium indiscipulum apud Rectorem, mulcabitur solido uno vigulis vicibus.

4. Si aliquis ebrietati aut computationibus deditus se absentavit a Schola et mensa duobus aut tribus diebus continuis, steque convictus fuerit, carceri Scholastico inclusus, citatur pane et aqua dies sex. Eadem lex illis erit, si discursationibus nocturnis plateas et diffamatas aedestrant.

5. Si quis illicitis amoribus, scortatione, aut aliis alis artibus (quæ non conveniant Musarum castarum cultibus) se dederit, convictus virgis cædatur et infamis absque testimonio Scholæ exeat.

6. Assidentes mensæ incipiant ante cibum a benedictione cibi et potus, quibus sublatis, gratiarum actione prandium et coenam finient; qui hanc legem non observant, solido mulctetur.

7. Rector vero Scholæ (vel, ipso absente, supremus, qui adest, Hypodidasculus) omnium nomine incipiet finiet preces, cæteris piis votis exclamantibus: Amen. Qui hunc morem inturbabit, Præfecto causarum solidos duos numerabit.

8. Ita se gerant apud mensam adolescentes, ut sursum primo, huic ordine assidentes e patina eduliam capiant, sub poena solidi unius.

9. Exspectantiam famelicorum extra portam assidentes mensæ memores sint, ut, si quid supersit, in suis orbibus relinquunt.

10. Si quis deprehensus fuerit sibi servare aut expotare ædibus clanculum edulium aut panem, sit ipsi mensæ terdicta triduum, et mulctetur tribus solidis.

11. Sub prandium ex V. T. inter Scholasticos unum caput distincte legat: sub coenam vero proxim illi, clarâ etiam voce, tacentibus cæteris, caput unum ex N. T. recitabit, servato hoc ordine, ut a supremo prior mensæ ad infimum infimæ mensæ fiat initium et progressus; negligens aut non faciens suum hic officium, solidi duos numerabit.

12. Postea ex Enchiridio Theolog. Doct. Hemming memoriter alternatim in præsentia Rectoris et Hypodidascalarum recitabunt unum caput singulis septimanis, vel si capita breviora existant, duo vel tria, hac ratione facili labor totum opus annuo spatio ediscendo absolvant. Is, qui neglexerit, duos solidos exponat.

13. Inter hæc exercitia erit altum Commensalium silentium, ut ne quidem alicui mussitare liceat sub mulctæ solidi unius,

14. Nullus præsumat posthac materna uti lingua in ædibus vel extra ædes Cænobii vel in Schola, platea, vel alio aliquo Scholastico congressu, sub poena trium plagarum humero denudato. Daniloqui quotidie in Schola ordinatim quotquot punientur, ante et post meridiem vapulabunt, aliter denudato humero.

15. Hinc antequam ædes exeant Musica figurativa prandio et coena finitis, sodalitiis finient. Qui vero in hac Palæstra strenuum exhibuerit, honorem et mercedem Scholasticam suo tempore expectabit.

16. Si quis sciens ad flagitia consodalium connivere præsumserit, nec post triduum, a quo rescivit commissum crimen, Ludirectori aut uni ex Pastoribus

cuius parochia hospitium habuerit, non indicarit, poenæ
 illæque flagitioso irrogandæ subiacebit.

17. Si controversia aliqua de quacunque re fuerit orta
 inter condiscipulos, penes Rectorem Scholæ erit decisio,
 si ibi componi nequeat, penes Pastores aut Super-
 intendentem erit adjudicatio.

18. Horæ destinatæ prælectioni Theologicæ omnes Com-
 menses interfint, qui ex ea se absentarit, solidum dau-
 m solvat præfecto.

19. Cum quid ex memoria recitandum est, neque is,
 si recitat, librum inspiciat, neque alter e regione innum illi-
 orum obvertat ad oculum, sub poena unius solidi.

20. Menfas, fenestras, pocula, patinas, orbiculos
 et aliam supellectilem mensurariam sua petulantia non cor-
 rumpant, vel si id fecerint, suo sumptu corrupta vel fracta
 efficiant.

21. Non solum his statutis verum etiam deinceps statu-
 ndis obedientiam promittant.

22. Has leges qui violaverit poenas præter præscriptam
 mulctam sustinere non recuset, poenæ autem pro delicti mag-
 nitudine et prudentia et moderatione Rectoris sint: ob-
 urgatio, virgæ, carcer, ejectio. In omni bene consti-
 uta Republica vitia hominum et maxime perditorum igno-
 miniiis, vinculis, verberibus, et exiliis mulctantur.

23. Poenis se submittere nolentes, et contumaciter
 Præceptoribus rebelles Magistratus politici curabit,
 aut nihilominus refractarios ex urbe hac sine mora eijci curabit.

De Correctore hoc amplius.

I. Habet præterea clasus suprema in quibusdam scholis
 majoribus hoc præ aliis peculiare, quod in eo jam duo sunt

quibus docendi per vices munus demandatum est, **Rector** videlicet et **Conrector**, qui sit quoque **Magister** artium vel omnino **Candidatus Magisterii Philosophici**, et coele vivat interea, sicut et cæteri **Præceptores inferiores** classium

II. **Rector** autem et ille **Conrector**, licet dignitate quidem et salario impares sint, ut solus **Rector**, retinens totum prius stipendium suum, præsit per omnia, dispensandi potestatem majorem habeat, ubi usus fuerit, auctoritate tamen in universum apud docentes reliquos simul et discipulos pares esse debent, quoad partes doctrinæ et disciplinae. Ideo **Rectori** et **Conrectori** æqualem omnes obedientiam et reverentiam præstabunt; **Rectori** autem tanquam suo Magistratui obtemperabit **Conrector**.

III. Munus docendi quod attinet, alternatim in suprema docebunt classe et horas atque lectiones pro voluntate **Rectoris**, quam fieri poterit commodissime, inter se partientur. Interim ambo simul adesse singulis horis debent ut unò docente in suprema, reliquarum classium omnium inspectionem alter habeat: **Conrector** per totam horam **Rector** quantum potest: observaturus, inter classes hinc indubambulando, num docentes et discentes simul recte faciunt officium: illi **Autores** bene explicando, et artium præcepta recte examinando, hi diligenter lectionibus attendendo, voces recte pronunciando, neque quidquam præter officium faciendo.

IV. Si quando **Hypodidascales** aliquis abfuerit, ne qua negligentia committatur, absentis discipulos docebit statim inspector illius horæ, et postea rationem absentiae ab eo exiget: atque id etiam faciet rogatus prius quam fuerit necesse. Et sic fiet etiam in classe suprema, si quando vel **Rector** vel **Conrector** minus ipse adesse potest.

V. Alternatim etiam dabunt in suprema classe styli et exercitationum argumenta, bis in septimana, diebus vide-

et Mercurii et Saturni; sed simul eâdem horâ dierum
 næ et Jovis quartâ emendabunt ambo, quæ in ista classe
 cepta fuerint; præterquam quod et heic per cæteras
 les aliqua inspectio interdum requiratur necesfario.

VI. In templo dum sacra peraguntur, adfit alter per-
 tuo ad minimum atque id det operam, ut discant ex schola
 otquot interfunt reverenter habere, quæ sic fiunt univerfa
 o femina veræ Pietatis, una cum sensu illius interno,
 fillentur religiofe tenellis animis.

VII. In beneficiis confereendis sicut et Collegis adfciscen-
 s Rector adhibeat confilium Conrectoris: et ubi Conrectori
 vitur falariaum ex proventibus diaconorum, tales diaconi
 propter id ipsum inprimis obligati funt, priusquam ad-
 isfi fuerint; ne fi fecus ageretur, hoc ipfi fraudi foret,
 frustraretur fipendio fuo, quod inde ei exspectandum est.

VIII. Conrector nihil quicquam petat eorum, quæ prius
 ectori erant pro falariao, neque Rector, quæ Conrectori
 n constituta funt: nisi inter ipfos amice convenerit de ali-
 libus, consciò ac consentiente interim D. Superintendente.

IX. Si Muficam direxerit D. Conrector, et id com-
 ode præftare potest, inde quoque fructum aliquem fentiat,
 ut æquum fuerit.

X. Concionando fe exerceat uterque, quantum potest:
 ubi ex fcholis eiusmodi difcipuli superiores fe accinxerint
 l talis officii progymnasmata: id indicatum prius faciant
 nino, alteri hoc probante et præfente ad minimum ut ad-
 oneantur flatim de illis, quæ fic minus recte initio facta
 erint.

Kong Christiani 4ti Bress om den latine Scholis Frih
udi Ottense.

Wii Christian den d Fierde med Guds Naade Da
marchis Norgis Wendis och Gottes udwalde Koning, Hertug u
Sleswigh Holstein Stormarn och Ditmarschen, Gressue udi Olde
borg och Delmenhorst, Gisre Alle witterligt, at wij ere Komme
udi Forsfaring, Huorledis at dersom de Persohnner, som gaar
Scholle udi Vor Riobsted Ottense, Dennem med Nog
foruwilliger, eller udi Andre maader dennem forgriber, D
schulle Borgemestre, Raadmend, och Bysougbd dersammestei
dennem Understaa, samme Persohnner at Lade paagribe, t
udi Byens Fængsel Indsette og forwahre, endog sliht sch
vere mod gammel Brug og Schollens Frihed, v-anseendis
at Schollemesteren er offuerbødig, sliht forseelser tilbørligen u
Schollen at wille Straffe; Huor fore wij det herefter si
vil holdet haffue, at Naar Nogen Degen eller Pabling
som ganger til Scholle, der udi Vor Riobsted Ottense, s
udi Nogle maader forseer, daa schall Borgelestere, Raad
mend och Bysougbd dennem Inted med Samme Persohnne
befatte, Meden sliht giffue Schollemesteren tilkiende, c
Hand Schal were schyldig, den schyldige der fore at Straff
med Miisß och udi Andremaader, estersom Brøde er ti
Dog hermed Undertagit Mandrab och Andre grossue Laste
och Synd, och Huilche Persohnner derudi findis Brødig
schal Schollemesteren, med superintindenten, saa frembt samm
Persouis Brest och forseelse er saa stor, at de dend icke kund
med en god Consientz Straffe med Miisß eller Anden Poen ud
Schollen, offuergiffue Borgelestere, Raadmend och By
fogden, och de da samme, Miisßedere at lade Indsett

Byens Hægte, och siden for deris Misgierningh straffe efter.
 1. Met er. Och efterdi Wij icke er tilfændz, Nogen Straff
 wille lade tage af forne Degen eller Pabling for forne
 ue March sager, daa schulle de der fore were forplichtet
 høde mod Byen for forne: 40 March sager. Thi
 byder wij forshne: Borgemestre, Raadmend, Byfogid, och
 eenige Borgere udi forne: vor Kiøbsted Ottense, de som
 ere eller her efter kommendis worder, dennem efter denne
 g med Nogle Degne, Pablinge, eller Andens Scholle for-
 nte dersamstedh, Rogit at besatte eller udi Noglemaa-
 t, estersom forshrt: staar, at w-forrette, Under Vor hyl-
 t och naade. — Gissuet paa Wort Slot Kiøbinghassu d.
 December Nar 1592.

Under wort Signet.

III.

No. 1720 d. 12 May Blef udi Conrectoris Mag. Th. Aabyes,
 ice-Rectoris Søren Eilers og Samptl: Collegarum Nær-
 relse Mogens Mørch, Collega 2dæ Classis, af Biskopen
 t til rette og admoneret for hans forsømmelse baade i Sko-
 n og Kirken, og lofvede hand da i Samptl: Wors Nær-
 relse her efter dags 1. At blifve her tilstæde om Søn-
 nge, og flittig tillige med de andre Collegis oppasse Guds
 iceniste, ogy uden Superiorum forlof Sig af Byen begifve.
 . Flittig at oppasse sine timer i Skolen, og icke nogen
 me fra Lærsningen absentere, uden Superiorum Widende
 g dygtig aarsag der til. 3. Sine Disciplex paa Kammeret
 ge som de andre Collegæ flittig at informere og Dennem
 med Mildhed og Sagtmodighed beegne, som en ret Lærer

anstaar, og icke tyrantisk eller utaalmelig med handle, e
sin Brede paa dem at styre. 4. Sine timer paa Commu
tetet uden forsømmelse at oppasse. 5. Med de andre Colle
lige Byrde at bære med Liig og andre overibus, som
maneer været hafver. 6. Christelig og æruelig, som
Collega anstaar, sit Liv at anstille, og i fald hand frivil
mere skulle findis skyldig i noget af dette og sit Embede og Lø
ey at hafve efterkommet, kiender hand sig self sit Emb
uærdig, og uden nogen videre Lovmaal eller Paamindelse t
vil qvitere; hvilket hand Bisopen med haand i Samy
Nærvarrelse bekræfter, det vi og med vore Hænders und
skrift bekræfte. Odense ut supra.

Thom. Aabye Søren Ejlerh Søren Blichfeldt
F. Østrup H. J. Zimmer M. Mørch K. Schytte.

IV.

Metæ Ludæ Otheniensium literario positæ
jussu Dni Jacobi Lodbergii, Fionensium
Præsulis Eminentissimi.

1. Metæ Alumns primæ classis positæ: 1) B. Lutheri
Catechismum Danicum memoriter complectuntur. 2) Tar
exacte callento Donatum et Auroram, partesq. Orati
onis octo tam probe internoscunt, ut non solum quæ
rere liceat: cujus Casus, Genæris, Declinationis
Conjugationis, Temporis, Modi, Vocis etc. etc. quod
libet Nomen et Verbum sit? sed etiam ut nôrint, ve
si per saturam, seu saltuatim, quæsiveris, quodvi

Nomen et Verbum, quod habet Aurora, ad cuiusvis Declinationis, Casus, Conjugationis, Temporis, Modi etc. paradigma varie, sed rite, inflexum haud reddere titubantor. Ideoque in Declinationibus, Conjugationibus, formationibus et inflexionibus Casuum Temporum per continuas interrogationes ac responsiones exercentor.

3) Colloquia minuta, ad calcem Auroræ adjecta, exponunt, et regulis Donati applicando. 4) Propositas vernacula lingua sententias et periodos breviores latinis formis, itidem ad exiguas Donati regulas, commutando. Metæ Alumnis secundæ classis positæ: 1) Grammaticam Latinam Minorem et Syntaxin ad unguem ediscunt, regulasq. cum substratis exemplis interpretantor. 2) 1mum et 2dum Nomenclatoris (Stephanii) Minoris librum, Appendicem Adjectivorum cum dimidio Appendicis Verborum memoriæ mandant. 3) Similiter 1mam Catecheseos Majoris partem, quam juxta regulas Grammaticæ nominatas explanant. 4) Structuram et periodos libri (Erasmi Roterodami) de Civilitate Morum retextunt, atque ad leges Grammaticæ Minoris expendunt. 5) Stylum ad regulas Syntacticas conformant. 6) Præcepta Donati in Classe priori tradita iterant subinde atque repetunt.

Metæ Alumnis tertiæ classis positæ. Memoriæ tradunt: 1) Grammaticam latinam et Syntaxin Majorem. 2) Nomenclatorem (Stephanii) Minorem. 3) Part. 1mam et 2dam Catheseos Majoris, quas probe intelligunt. 4) Interpretantor Fabulas Phædri, easdem præcipuis et principalibus Syntaxeos regulis accommodando. 5) Ad easdem Stylum haud vitiose componunt. 6) Tradita in Classe priori identidem resumunt.

4. Metæ Alumnis quartæ classis positæ. Ediscunt: Grammaticam Latinam Majorem et Syntaxin cum Exceptionibus et Figuris, nec non Prosodiam. 2) Quinque partes Catecheseos Majoris. 3) Rhetorices Gludianæ Tropos et Figuras dictionis. 4) Grammaticæ Græcæ Declarationes simplices et contractas cum præcipuis regulis Adjectiva eorumque Comparationem, ut et Pronomina. 5) Expositio horum, quæ dicta sunt, iis esto cognita. Meliores etiam Corn. Nepotis, quem exponunt, legendi formulas memoriæ tradunt. 7) Quem quocumque Magistrum in sermonis et Styli compositione sequuntur non aberrantes à præscriptione regularum Syntaxe ac Exceptionum. 8) Versuum modis et syllabarum quantitibus perdisceudis carminibusque retextis ex Prosodiæ regulis in ordinem redigendis assvescunt. Acta prioris Classis cum Nomenclatore (Stephanii) Memore in memoriâ crebrò revocantur.
5. Metæ Alumnis quintæ classis positæ. Memoria comprehendunt: 1) Grammaticam Latinam Majorem et Syntaxin cum Exceptionibus, Figuris et Prosodiâ simplicem et 2dam Logices Gludianæ partes, ejusdem Rhetorices Tropos et Figuras omnes plane et perspicue expositas. 3) Item et Catechesin integram atque Epitomen (Bartholini) Erotematicam ad Artic. Vitum. Grammaticam Græcam et Primitivam. 5) Structuram Evangelii Græci, aut S. Lucæ, aut S. Johannis, aut Pericoparum Dierum Dominicorum et Festorum retextere atque Leges Grammaticæ addiscunt expendere. 6) Unum aut alterum Curtii librum de rebus gestis Alexandri Magni explicando, ejusque dicta meliora memoriter complectuntur. 7) Similiter Ovidii Nasonis libros Tristium et Epigrammarum, aut alium aliquem Poetarum, discentium capti-

obvium. 8) Carminum modulationem addiscunto, quæ aptum ad hoc ingenium est. 9) Cum Grammaticæ regulis tum Autoris Classici, qui legitur, consuetudini congruenter latine scribunto. 10) In quarta Classe præcepta memorando identidem renovanto.

Metæ Alumnis Supremæ classis in Academiam transmittendis positæ. Fideles tenento: 1) Grammaticam Majorem Latinam et Syntaxin cum Exceptionibus, Figuris et Prologia. 2) Grammaticam Græcam et Primitiva, aut, si mavis, Syllogen Sviceri. 3) Præcepta Grammatices Eberinæ et Radices atque Vocabula, quæ in Schiehardi Horologio aut Opitii Atrio Lingvæ Stæ; inveniuntur. 4) Rhetoricam et Logicam Gludii. 5) Catechesin integram et Epitomen (Bartholini) Erotematioam. 6) Ethicam, Physicam, Metaphysicam. 7) Definitiones Euclidis, Doctrinam Sphæricam et Computum Ecclesiasticum, nec non Compendium Geographicum Oligeri Jacobæi. 8) Expedite Autores explicanto Classicos tam solutæ, quam numeris adstrictæ, orationis, cum qui publice explanantur, tum quos ipsi privatim legunt. 9) Interpretatio Grammatica Textus Græci Novi Fæderis aut alterius profani Autoris his esto cognitissima, ut etiam sciant græce scribere. 10) Addiscunto Analyfin Grammaticam Textus Ebræi aut Prophetæ, Obadiæ, aut Jonæ aut priorum quatuor capitum Geneleos. 11) Dictio horum esto culta, casta et ornata ad exemplar Autorum Latinorum purissime exacta. 12) quibus natura non negat, versus faciunto haud incultos nec male natos. 13) In Arithmeticis minimum quatuor doceantor Species et Regulam Trium (vulgo Detri).

Orthiniæ d. 25 Februarj 1727.

J. Lodberg.

Instrux

angaaende Disciplernis forhold paa Clostere

1. En hver, som uden sin Læreres Tilladelse forsømmen enten Kirken eller Skolen være sig enten af Messer-Leis eller de andre Leiser, haver forbrudt sin Kost om Middagen, om Forsømmelsen er skeed Formiddag, eller Aften, om Forsømmelsen er skeed Eftermiddag.
2. Alumni skal med tilbørlig Veneration respectere det Sted, som de oppebærer Kongens Kost paa, og en holde sig fra Stimen og Larmen paa Spise Stuen baa for og efter Maaltid; befindes nogen her imod at hand skal Hand første gang miste een heel Dags Kost; anden gang tvende Dags Kost; 3die gang en ganske Uges; men befindes det, at Hand ved denne Kesselse ikke vil forbedre sig, da skal Hand ganske extruderis, og en anden Skickeligere udi Hans Sted til Kosten bestickes.
3. Fra de kommer inden Dørre til Klostergangen, og inden de kommer uden for samme Dør paa Kirkegaarden, ma de ikke tale noget til hinanden uden paa Latin, og ma da ingen udlees eller bespottes, om nogen forsper sig lid imod Grammaticam, eller Syntaxin, særdeles af de nyberste Leiser.
4. Under Maaltid skal de anstille sig skickeligen baade udi Ord og facter, og ikke kaste eller vælge i Madden, ma tage efter den sædvanlige Orden sin Portion af Gadet, saa skog Gaddene settes paa Bordet, ligesom de kommer op af Kjenet til, og skal den Misbrug være ganske afskaffet at præsentere Gaddene først for de Overste til at udvælge, hvilket Gad de behager, efter som ingen Forskjel er paa Madden eller Gadden

Og skal den af Commensalibus, som befindes at faste eller vælge udi Mædden, strax extruderis fra Bordet samme Maaltid, og en expectans i Hans Sted indsettes. Men understaar nogen famulus sig at sette Faddene paa Bordet udi anden Orden, end de opkommer, da affettes Hand, og en anden i Hans Sted beskides. En hver skal med Høfflighed beegne Episcopum, og Hans Folk; befindes nogen med nogen Uhofflighed enten i Ord eller Sierning at yltre Sig enten imod Hannem eller Dømmen, da straffes Hand førstegang paa en Dags Kost; anden gang paa to Dages; tredie gang forvises Hand Communitetet.

Befindes nogen motvilligen at absentere sig fra Skolen, eller Kirken, naar de ere blefne multerede paa Kosten, og icke efter Advarsel fra Lærerne vil indfinde Sig, da omgaaes med saadan een efter Forordningen som med andre opsejige Discipuler.

Hvo som spilder enten Brød eller Mad, og det findes paa Jorden efter Maaltid, da straffes den, som sligt gjør med extrusion fra Bordet de tvende næstfølgende Maaltider.

Intet Mad eller Maae udbæres af Episcopi, uden de Syges portion; men hvad som lefnes, skal strax førend der læses fra Bords, ligeligen uddeles iblant andre fattige Skolebørn, og paa Stædet fortæres. Til hvilken Ende Faddet skal efter Sædvane ombæres. Befindes nogen enten at med sig tage, eller selge til andre uden for Episcopi, da excluderis den, som sligt gjør fra Communitetet første gang een ganske Dag; anden gang to Dage; tredie gang aldeles.

Naar noget paa Episcopi fandt være at anke, skal det forrevises Rectori, Conrectori, eller hvilken af

- Collegis, som er tilstæde paa Episcopus, til forsvar Paaskiønnelse: befindes da at være med Gøye paa at at skal det strax gives Episcopus tilkiønde, at der fand raades Bød. Men eragter Rector, Conrect eller den af Collegis, som har inspectionen i Deres Et det som paa ankes, dog ey at være med billig Etief Gøye at anke paa, da skal Alumni sig dermed lade nø
10. Naar Rector eller Conrector ey fand være tilstæde, Alumni, hvad Leise de end fand være af, beviise Collegis saavel der, som paa alle andre stæder den sam Lydighed og respect, som enten Rectori eller Conrecto befindes nogen af Alumnis enten udi Ord, Gierning el Geberder herimod at handle, da extruderis den skyld fra Communitetet. See Forordningen 1739 d. 17 M J. 53.
11. Hvilken expectans eller famulus, som forsømmer en Troprædiken, eller andre Prædickener og tienister i Kir uden billig Marsag, eller sine Læreres Tillæbelse, h skal have sit jus expectandi eller famulandi forbrut i ganske Uge; men forsømmer Hand Skolen, da en I for hver Time, Hand uden Marsag eller Forlov fømmer.
12. Det skal være expectantibus, som thar præsteret p standa, tilladt selv at indsætte Sig efter deres Ord paa de vacante Plæker; men kommer der nogen dis imellem extrudendos, og expectantes, da decide den af Lærerne, som er tilstæde og har inspection, st der udi.
13. Hvo som sætter sig imod expectantes, og dispute dem deres Ret, naar Hand efter nogle af disse Pos har forbrut sin Kost, Hand straffes vedbørlig efter E gens Omstændighed.

Bezigner nogen Discipel nogen anden enten med Skieldeord eller Hug og Slag paa Epistestuen, eller inden Graabroedre Kirkegaardens Grendser undervegs fra eller til Klosteret, Hand haver forbrut sin Kost, om Hand har Kost, eller er exspectans eller famulus; Har Hand ingen Kost, eller er icke enten exspectans eller famulus, strafves Hand efter Sagens Veffaffenhed udi Skolen. Hvormed Disciplerne af Meister-leisen, som haver Kost paa Klosteret, skiftes til hver sin Uge at have Tilsiun, saaledes, at Een af dem bliver tilbage paa Klosteret for at see til, at ingen Allarm eller Slagsmaat keer ved Discipulernes Nedgang enten i Kloftergangen eller inde paa Kirkegaarden.

i. De som have Kost i Byen om Søndagen, og meener derfor at kand forsemme enten Froprædiken, eller de andre Prædikener, mister for hver Prædiken de forsemmer uden lofflig Forsald et Maaltid Mad paa Klosteret de næstfølgende Dage.

Diſſe Loges, som mig saaledis af Odensee Scholis Doctentibus er presenterede, approberis hermed og ratificeris.

Odensee d. 17 Februarij 1729. J. Lodberg.

VI.

Clarissimi et Doctissimi Viri, Scholæ Othlinianæ
Con-Rector et Pro-Rector.

Som Demnem self er bekendt med hvad omsorg Jeg haver beholdet det, at saavel Deris egne, som Collegarum Kostportioner af Communitetets Casla ere forbedrede, saa kand

De og vel tænke, at Jeg er særdeles omhyglig for, at med inspectionen over Disciplerne, som spiise, ma holdes saaledis, at aldtiing kand gaae vel og ret til, e Fundatorum intention, og at ald det kand precave hvoraf enten u: orden heller Andris billige Andæ kand t aarsages, i dend henseende Jeg ordinorer og erindrer di Poster:

1. At Collegæ Scholæ hver holder sin ugge ved Communitet, og uden nogen undskylding Morgen og Aften spiisningen indfinde sig, for at have agt at aldtiing skikkelig til, og blive hos Disciplerne fra begyndelsen enden: Og i fald een Collega i sin ugge for lovlig f fald ikke kand være tilstæde, da een anden Collega hans stæd at komme, som igien nyder det samme af anden, naar hand behøver det.
2. At de self, Rector og Con-Rector, efter dend aft Jeg eengang haver giordt med Dem, tager hver sin ugge til inspection, og med exercitier forretter det, si De have lovet mig: Og ifald De mærches, at Colle ikke ere tilstæde, da raade bod derpaa, heller give n det tilkiende.

Jeg forbliver med ald
Velsignelsis ynsker

Odense den 12 Octobr.
1726.

Deris bereedvilligste
Tienner
J. Lodberg.

U d s f r i f t. Clarissimis et Doctissimis Viris Dn. Ma Thomæ Aabye et Dn. Severino Ansgarid Designatis Profesforibus Gymnasii Otthiniani, Con-Rectori et Pro-Rectori Scholæ Otthinianæ.

Belærdle, Velbyrdige og høylærde
 Hr. Profeslor og Rector!

Ivorledes Sie: Knuds Kirkes Chor, forinden det i Sommer blef taget under Reparation, var tilreed og vanzigt et i alleene paa og omkring Skoelens stoele men endog paa Alteret, er eenhver noksom bekiendt, og det var icke mueligt at raade Bod paa den skammelige u-ziv, som Kirken fra lange Aar af var, og daglig blef tilføyet, der dog for- emmelig d-riverede fra Skoelens Discipler, som med utal- lige derpaa udskaarne Rasue og andre uforkammede og Barn- gtige Malerier saaledes hafde forderuet alting, at det næeste deraf maatte cæsleres, som ellers med ringe be- kost- ing hafde været at reparere, førend Kirken nu efter Kongl. allernaadigste befaling skulle sættes i zivligere og fuld- ommen stand, da Mand haabede: at den øyensynlige Be- kost- ing derpaa blef anvendt, skulle saa meget meere giøre baade toere og smaae een impresson om at have tilbørlig Venera- tion for Guds Huns og holde dem fra at berøve det sin ziv og prydelse, som for dets Revenuer og Midler blef be- kostet. Men Vi maae beklage: At onde Mennsker icke have kundet taale at see dends istandsættelse eller opvebie Ar- beidets fuldførelse, førend de af forsætlig ondskab, lige som har vildet nedbryde det Mand opbyggede, i det de sidste- den Markets dag vi alleene have begyndt paa nye af stæere Huller paa Listerne, hvormed Paneelværket for Skoelens nye Stoele er prydet, men det, som endnu er værre, be- nyttet sig Malerens paa Alteret henlagde Penzler og farver til at overstryge og forderve de forgyldte bogstaver, hvor- med Indstiftelsens ord til det høyværdige Nadverens Sacra-

mente derpaa ere skrevne, foruden at alterets forgyldi
 og Maling paa mange steder med ureene søder var blev
 besudlet og ilde tilreod; hvilket ikke kand være giort uden
 een rett ugudelig Krop, der er forhærdet i sit ondskab,
 hverken agter Gud eller Mennesken. Nu har Mand
 ikke til Datum kundet komme i erfaring om, af hvem der
 skammelige og forargelige Gierning er begaaet, ikke de
 mindre vil Graveren og Andre, som i Kirken har at f
 rette, forsikre: At der bemeldte sidste Marktets dag
 har været andre i Choret end Skoelens Discipler som holdt
 Bøn, og følgerig maae Mand billig have dennem frem
 Andre mistænkte, allerhøest deres daglige uanstændige fi
 hold i og under Bønnen os saaledes af Haandværks
 Fene og andre troeværdige Folk er befreret: At de me
 hellere maatte blive ude end holde Bedestund paa den maa
 det, de fleste tiider, efter Beretning, seer, da de mee
 skal bruge stiumen, Larmen, spøg og Slagsmaal, end hol
 sømmelig Andagt særdeeles under Bønnens oplæsning af Ve
 siculario; Altsaa anlediges Vi, saavel af den gamle uo
 den, som dette nye skammelige foretagende, Ærbødigst i
 tjenstligst at anmode Hr. Professor, som Skoelens Rector
 at ei alleene Disciplerne, som sidste Marktets uge have v
 ret tilstæde ved Bønnen her i Kirken, maae vorde nø
 examinerede om den insolence og det vold som da er gi
 paa Kirkens nye Stole og Alteret, til Belfortient straf fo
 den eller de, der ere skyldige udi saa forargelig og skarnag
 tig een gierning, men Skoelens Discipler, alvorlig og o
 fentlig advarede om at entholde sig fra saadan og andet util
 børilig foretagende, i den tid de af nødvendighed bør vær
 i Kirken for at forrette og bieveaane Sungen og Guds tjenniste
 og paa andre tiider aldeeles at være af Kirken, naar d
 der intet have at forrette, siden Os er sagt: At de imel

Skoelc timerne iidelig skal have deres gang i Kirken og
 dertid forretage sig mange uanstændige ting med stopen,
 men og springen paa Kirkens Stoele og Pulpiturer, ia at
 ydermeere udi den tiid Arbeids = Folkene ere hjemme at
 ise skal lade sig indelucke i Kirken for der at have deres
 sammelige frihed og exercere adskilligt til Kirkens ruin,
 u = zitt, hvilket u = muelig efterdags kand tolereres; thi
 fremt nogen af Skoelens Discipler eller andre Privatister
 saadanne tiider efterdags skulle blive attraperede i Kir-
 ken, anseer Mand dem, som de der enten virkelig har
 rovet eller vil forøve onde Gjerninger til at Spoilere og
 vanziire Kirken, Og skulde nogen betrædes ved saadanne
 Gjerninger, kand de vente, derfor at blive tilbørlig afstraf-
 de andre til exempel og Afsky, enten som aabenbare
 olds = Mænd der berøve Kirken sin vrdelse, eller, som
 = regierlig ungdom med at staae i Gabestokken og andentil-
 rlig straf iester Gierningens Bestaenhed og Personernes
 Alder, alt i conformité af Hans Majts. Lov og Forordninger.
 til hvilken ende vi, som Kirkens Forsvar erbyder os at
 give den eller de een Discretion af 1 til 4 Vidlr. som op-
 lyser af hvem dette sidste forbemelte skammelige Arbeide er for-
 rettet, eller de, der efterdags maatte foretage sig noget til
 Kirkens skade og vanziirelse, være sig Discipler eller andre
 den forkiikal af stand eller Alder, hvilket vi i alt Erbs-
 ligt og tjenstligst bede at lade publicere for hver Lecties
 Discipler i særdeleshed, paa det enhver kand vide at vogte
 sig for u = leilighed og paafølgende straf naar de herefter paa
 u = sædvanlige tiider eller i usammelige foretagende i Kirken
 betrædes. Vi forsiikre os herudinden om Hr. Profesors
 gode Assistance og justice saavel til den ferregaaende onde
 Giernings Mands opdagelse og afstraffelse, som til saadanne

og andre insolencers mueligste forebyggelse, saavit Skoel-
Discipler betrefser, og med ald Consideration forblive

Belædle, Velbyrdige og Høilærde

Hr. Professor og Rector

Deres

Ærbødige og Tienstiknldigste
tjenere.

B. Simonsen. M. Martfelt. L. Erichsen

Christian
Nørager.

H. Grube.

Odense

Den 14de Oct. 1749.

U d f r i f t. Belædle Velbyrdige og Høilærde
Søren Ancher sen,
Professor ved Gymnasium og Rector Scholæ
udi

Odense.

TABELLA SCHOLASTICA CLASSIS VIII SEV SUPREMÆ.

Hora.	☾	♂	♁	♃	♀	♄
VI.	Præcepta Grammaticæ Latinæ Baugii repetenda, et præcipuæ syntaxis Elegantiæ excutiendæ.	Præcepta Logicæ Bartholini et Rhetoricæ Resenii enodanda.	Litanie	Præcepta Grammaticæ Græcæ recolenda, et Syntaxis Græcæ explicanda.	Litanie	Præcepta Grammaticæ Ebrææ explicantur.
VII.			publicæ.		publicæ.	
VIII.	Libri Æneidos Virgillii explicandi.	Elegantiores Ciceronis Orationes enarrandæ.		N. T. Græcum		Ionæ Prophetia explicatur et Grammaticæ resolvitur.

XII.	M	U	S &	I	C	A
I.	F	U	N	E	R	A
				curantur.		
II.	Conciones ex Historicis Latinis explicandæ.	Salustianæ Orationes enarrandæ.	Vacationes ordinariæ.	Carmina selectiora Hesiodi, Homeri et aurea Pythagoræ explicantur.	Ciceronis vel officia vel oratio aliqua explicanda et	Vacationes ordinariæ.
III.	Prosodia et dialecti Græcæ.	Gnomæ ex Plutarcho et Isocrate explicandæ.		Liber 1. Iliados Homeri explicatur	Grammaticæ, Logice, Rhetoricæ resolvenda.	
IV.	Stylus	emendandus		Stylus	emendandus	

Initia Mathematica, Euclidis sc. lib. I., brevissima doctrinæ sphericæ præcepta, globi utriusq. usus, Computi Ecclesiastici præcipua et Geographiæ rudimenta, ut et compendiosa Metaphysicæ, Physicæ, Ethicæ præcepta, quæ impressa jam pridem extant, ab industriis Præceptoribus, iisq. qui idoneos Academiæ discipulos mittere satagunt, feriis autumnalibus item Natalitiorum Chri. Paschatos et Pentecostes, provectoribus et ingeniosioribus discipulis absolvi facile intra biennii decursum possunt.

T r y k f e i l.

Side 3,	Linie 16,	læs	absentiæ
— =	— 25	—	conscio et approbante
— =	— 30	—	ratione
— 5	— 24	—	omnino
— 6	— 3	—	histrionum
— 18	— 22	—	in honesto
— 2	— 12	—	luo
— =	— 13	—	ipse
— 14	— 10	—	literario
— 15	— 16	—	factisve
— 21	— 29	—	Exspectantium
— 28	— 12	Ⓒ.	Blichfeldts Navn er urigtig sat i den første Linie; det staaer i Protokollen først i 2den Linie eller foran Østrups.
— 32	— 18	—	Dørren

en offentlige Examen i Odense Cathedraleskole for indeværende Aar tager sin Begyndelse Torsdagen d. 9de Septbr., og fortsættes daglig fra Kl. 8 til 12 og fra 3 til 6 i følgende Orden:

Klasse	Græsk 8:12	}	Torsdag d. 9	Septbr.
—	Græsk 3:6			
[	—	}	Fredag d. 10	—
[	—			
[	—	}	Lørdag d. 11	—
[	—			
[	—			
[	—			
[	—	}	Mandag d. 13	—
[	—			
[	—			
[	—	}	Tirsdag d. 14	—
[	—			
[	—			
[	—	}	Onsdag den 15	—
[	—			
[	—			
[	—	}	Torsdag d. 16	—
[	—			
[	—	}	Fred. d. 17	—
[	—			
[	—			
[	—	}	Lørdag d. 18	—
[	—			
[	—	}	Mandag d. 20	—
[	—			
[	—			

III	—	} Naturhistorie 8:12	} Tirsdag d. 21 —
II	—		
I	—		
III	—		

Skriftlig examineres:

III Klasse	Latinsk Stil	Formiddag	} Torsdag d. 9
IV	—	Latinsk Stil	
III	—	Oversættelse af Latin	} Fredag d. 10
IV	—	Oversættelse af Latin	
IV og III	—	Religion	Eftermiddag . . . Lørdag d. 11
II og I	—	Historie	Formiddag
IV og III	—	Historie	Eftermiddag } . . . Tirsdag d. 14

De Candidater, som iaar dimitteres til Universitetet, ere:

1. Frederik J. D. Wandall, fra Uggerløv
2. Johan Christian Hempel, fra Dirmisø
3. Christian Graae, fra Bøstrup paa Langeland
4. Jacob Christian Bendz, fra Odense
5. Erik Chr. Monrath, fra Klinte
6. Johan Math. Dahl, fra Neumünster i Holst.
7. Hartvig Philip Wagner, fra Odense
8. Otto J. N. F. C. Wederkinch, fra Rendsbo
9. Lauritz Peter Bang, fra Horne.

~~~~~

Benner af Videnskabelighed, Skolens og Ungdommens Belyndere, indbydes herved til at bære denne offentlige Prøve med deres Nærværelse.
